

September 2017

Dienst 3 september

De dienst op 3 september staat in het teken van de jaarlijkse vredesweek die altijd in september plaatsvindt. Thema dit jaar is: **de kracht van verbeelding**. De taakgroep diaconaat heeft vrede, veiligheid en mensenrechten gekozen als een van de drie speerpunten om zich op te richten. We lezen o.a. uit de tekst Beeldenstrijd, van Enis Odaci, oprichter van de stichting Humanislam. Aart Bos zal de vleugel bespelen.

Ineke de Feijter

Engelenbak

Laat ik nog even voortborduren op de baksteengotiek in het Oostzeegebied (zie het vorige nummer). Hier een vierpas in de gevel van een wereldlijk gebouw aan de Markt in Greifswald, met opnieuw die bijzondere wit gestucte achtergrond in de raampartijen.

Maar de titel boven dit stukje slaat op het merkwaardigste kerkje dat ik deze zomer in deze regio zag, n.l. in Ueckermünde aan het Stettiner Haff.

Ik vond daar geen vierpas, maar wèl *Aan de Markt in Greifswald, Vorpommern* drie "engelenbakken". De eerste: een dubbele galerij, waarvan de bovenste vlak onder het gewelf (voor kleine mensen...). De tweede: een preekstoel helemaal geïntegreerd in het barokke altaar, wat me de associatie gaf met een hoogwerker (Verbi Dei Minister?). De derde: stapels kussentjes in een veelkleurigheid van eigen breisels, stiksels en borduursels die in een vrijzinnige kerk niet zou misstaan (wat een bak - misschien een tip voor de interieurcommissie?). *Wim Wattel*

"hoogwerker..."

dubbele galerij

kleurrijke zitkussentjes

Gesprekskring: Heilige Onrust

Zo heet het nieuwe boek van Frits de Lange, hoogleraar ethiek en docent van de filosofische Academie op Kreta, dat deze zomer uitkwam. Met als ondertitel: een pelgrimage naar het hart van religie.

Aan de hand van ervaringen van moderne pelgrims op weg naar Santiago de Compostella denkt de Lange na over de vraag wat de kern is van de joods-christelijke traditie. Hij schrijft: "Geloofszekerheden van vroeger zijn verdampt, kerken worden gesloten, maar de ervaring van het heilige overleeft alle afbraak en zoekt onderdak in nieuwe woorden, gemeenschappen, rituelen". Hedendaagse pelgrimages, bijvoorbeeld naar Santiago de Compostella, zijn daar een voorbeeld van. Ze houden volgens de Lange de 'vitale kern' van religie levend. Al lopend hebben mensen door de eeuwen heen antwoord gegeven op 'oervragen' als: waar kom ik vandaan, wat doe ik hier, waar ga ik naar toe? Na 20 eeuwen christendom en twee eeuwen secularisatie moeten we die kern opnieuw uitvinden zegt de Lange. Het vertalen van traditie naar vandaag de dag, of opnieuw onafhankelijk denken volstaan niet meer. De pelgrimage neemt hij in dat proces, in navolging van Augustinus, als centrale metafoor voor ons leven. Hij gaat in de leer bij de pelgrims, denkt na over onzekerheid, gastvrijheid, post-religieuze spiritualiteit en 'eeuwig' leven. En legt lijntjes naar theologen als Bonhoeffer, naar antropologen en filosofen zoals Hegel, Levinas en Derrida, naar mystici als Meister Eckhart en naar schrijvers en kunstenaars zoals Leonard Cohen. En komt tot een minimale theologie en definitie van geloof als: 'dat wat ons gaande houdt'.

Wie mee wil doen op deze ontdekkingsstocht is van harte welkom op maandag 2 oktober en 23 oktober; 13 november en 4 december steeds om 14 uur in de vergaderkamer van de Koorkerk.

We beginnen met een 'mini-pelgrimage'. In overleg met de groep wordt de verdere 'route' uitgestippeld. S.v.p. vooraf aanmelden, bij voorkeur via mail: ineke.defeijter@home.nl of T 06 -53268763.

Leiding: Ineke de Feijter

Plaats: Koorkerk, vergaderkamer (zij-ingang Koorkerkhof, groene deur)

Data: 2/10; 23/10; 13/11; en 4/12

Tijd van alle bijeenkomsten: van 14.00-16.00 uur

Ineke de Feijter

2

Kerkdiensten

3 september

Ds. I de Feijter

10 september

Ds. Joep de Valk

17 september

Taakgroep Spagaat

24 september

Ds. Tina Geels

Brief aan de 70+ers

Bij het jaarboekje krijgen de 70+ers een brief meegestuurd, namens de taakgroep pastoraat/bezoekgroep. Deze wil zich bezinnen op de vraag welke vormen van pastorale aandacht en ontmoeting in de huidige samenstelling van de gemeente gewenst en nodig zijn. En daarbij de inbreng van alle 70+ers betrekken. Om deze inbreng te inventariseren is er een invullijst en antwoordenveloppe bijgevoegd. Die ontvangen we graag terug voor 9 oktober. Afgeven tijdens de diensten mag uiteraard ook. Dat kan bij Marja Oostdijk of Els Koole of bij de predikant. Uw inbreng is voor de taakgroep van groot belang, dus hopen we op veel respons. Dank voor het invullen!

Met een hartelijke groet
aan u allen,
Ineke de Feijter

Zeeuwse Gesprekskring voor Vrijzinnig Gelovigen.

Van Oermoeder, via vele godinnen naar O.L.Vrouw van Altijd durende bijstand.

Onder deze titel organiseert de Zeeuwse Gesprekskring voor Vrijzinnig Gelovigen een lezing op 26 september 2017.

Deze lezing wordt gehouden door de ons bekende mevrouw Trees Verwilligen. Zij beschikt over een uitgebreid curriculum. Een kleine bloemlezing.

Mevrouw Trees Verwilligen, geboren in Hulst 1942 studeerde aan de Kunstacademie in St.Niklaas en Antwerpen en aan de Avondacademie voor theater in Middelburg.

Tevens deed zij de driejarige Theologie cursus in Goes.

Zij zingt al 60 jaar in koren, vnl. oratoria.

Onder leiding van wijlen haar man, Prof. Mr. Dr. L.O.Schuuman, begon ze de zoektocht naar De Vrouwelijke Godheid, in de kunst, de historie en de religie.

Ze heeft veel teken en schilderlessen gegeven en had naam als portretschilder.

Ook verzorgde zij cultuurvakanties.

Vanaf haar jeugd heeft zij veel gedaan aan declamaties, voordrachten en vertellingen.

Tien jaar lang was ze poppenspeelster.

Ze heeft enkele autobiografische boeken geschreven, illustreerde, en schreef een aantal kerstverhalen, die zij ook op vele plaatsen mocht voordragen.

Sinds 25 jaar is zij werkzaam als schilderij-restaurator.

In deze lezing wil zij de weg van de religiositeit laten zien, zoals die begint met het vruchtbaarheidsbegrip. Daarna kijken we naar de opeenvolgende culturen en hoe langzaam aan de ontwikkeling plaatsvindt naar het mannelijke Gods-idee. Welke invloeden een rol hebben gespeeld.

Ook vinden we wellicht de voorchristelijke wortels van onze religie.

Let op: deze lezing begint om 11 uur en na de lezing begint de lunch van 12 tot 13 uur (De lunch kost 10 euro).

Wilt u meer weten over de Zeeuwse Gesprekskring voor Vrijzinnig Gelovigen? Kijk dan in het jaarboekje 2017-2018 van de Koorkerk (binnenkort in uw brievenbus).

José Viveen secretaris ZGvVG 0118-593312. joseviveen@hotmail.com

Startochtend Spagaat - 'Om te beginnen: zingen!'

De taakgroep Spagaat begint het seizoen 2017-2018 op zondag 17 september met een bijzondere ochtend in de Koorkerk. Het Noord-Bevelandse koor Harpe Davids komt naar de Koorkerk om te zingen en bij de meeste liederen mag iedereen in de kerk meezingen. Harpe Davids, onder leiding van Willy Feijtel-Bout, zingt liederen uit missen en oratoria, traditionele en eigentijdse kerkmuziek, negro-spirituals en soms opera. Een greep uit het programma van deze zondagochtend: 'Ave verum' van Mozart, 'Ode an die Freude' van Van Beethoven, 'Halleluja' van Leonard Cohen en 'Amazing Grace'.

Toegang: collecte

Carla van de Merbel

Opbrengsten bijzondere diaconale collecten

In de dienst van Woord en Tafel op 2 juli is gecollecteerd voor het project "Meer Vrouwen in de Media: Werken aan Vrede, Democratie en Veiligheid", een project van WACC (World Association for Christian Communication) in Mexico. De opbrengst bedroeg € 254,20.

In de dienst van 13 augustus is gecollecteerd voor het Universitair Asiel Fonds. De opbrengst van € 176,94 gaat naar het project Refugees@campus, een mentoringprogramma waarbij 500 vluchteling-studenten gekoppeld worden aan Nederlandse studentmentoren.

Via Refugees@campus worden Nederlandse studenten actief betrokken bij één van de grootste sociale vraagstukken van de huidige tijd. Door hun participatie leveren zij een directe bijdrage aan de integratie van vluchtelingen en leren ze ook nog eens veel over de nieuwe Nederlanders naast hen in de collegebanken. (voor meer info www.uaf.nl) Hartelijk dank voor uw bijdrage!

NB. Heeft u een collecte gemist of wilt u een extra gift geven, dan kan dat op rekeningnummer NL 50 RABO 0385 382 871 t.n.v. Centrale Diaconie PGM onder vermelding van het doel.

Diaconale (rode zak) collecten in september

Met het oog op de vredesweek 2017 (16 tot en met 24 september) hebben wij als taakgroep er voor gekozen om de diaconale collecte op zondag 3 en zondag 10 september te bestemmen voor Steuncomité Israëliische Vredes- en Mensenrechten Organisaties (SIVMO). Projecten van SIVMO staan regelmatig op ons collecterooster. Ditmaal is de opbrengst specifiek bestemd voor het project Combatants for Peace. Dit is een groep van vroegere vijanden. Het zijn voormalige Israëliische soldaten en Palestijnse strijders die de wapens hebben neergelegd. Ze vertelden elkaar over de geweldsacties waaraan zij hadden meegedaan en hoe ze tot het besef waren gekomen dat doorgaan met geweld heilloos was. Sinds 2006 vormen ze een beweging die zich inzet voor geweldloze beëindiging van het conflict. Ze willen hun eigen politici en volk voorhouden dat vijanden vredespartners kunnen worden.

De groep

- Organiseert ontmoetingen tussen vroegere vijanden. Daar leren de deelnemers de angst en haat voor elkaar te overwinnen
- Heeft een kerngroep van 40 Palestijnse en Israëliische ex-strijders
- Betreft anderen erbij en leidt maandelijks bijeenkomsten in kleine groepen
- Treedt op met lezingen voor scholieren, studenten en volwassenen, altijd als Palestijns-Israëliisch koppel
- Zet educatieve projecten op
- Doet mee aan vredesdemonstraties en hulpacties

Voor meer info zie www.sivmo.nl Van harte aanbevolen

Op zondag 17 september is er geen diaconale collecte.

De diaconale collecte op zondag 24 september is bestemd voor de "Actie Sociale Minima" Evenals in voorgaande jaren zamelen de Middelburgse diaconieën geld in waarmee Middelburg breed aan alle eenoudergezinnen die van het minimum moeten rondkomen € 40,00 kerstbonus wordt gegeven. Er is een flink bedrag nodig, daarom wordt de inzameling al ruim voor december begonnen.

Ook deze collecte van harte aanbevolen.

Namens de Taakgroep Diaconaat, [Chris Lobbezoo](#)

Bijeenkomst 60-

Vrijdag **15 september a.s.**

is er opnieuw een (uitgestelde) bijeenkomst met de 60- groep. We zien elkaar in de Koorkerk voor een 'meet, greet, eat en pensant'. Een verdere ontmoeting en kennismaking, rond het motto: verbinden-verbreden-verdiepen. Inloop tussen 18-18.30 uur. Een persoonlijke uitnodiging per mail is inmiddels rondgestuurd. Mocht je die niet hebben gekregen, maar er wel belangstelling voor hebben, geef je mailadres dan alsnog door. De voorbereidingsgroep bestaande uit Wim van Liere, Anita en Gert Kooiman en Janny en Anton Bil staat opnieuw in de startblokken. Opgeven kan tot maandag 11 september (bij voorkeur per mail): ineke.defeijter@home.nl of whatsapp: 06 53268763

Jaarboekje 2017-2018

Het is gelukt, om met vereende krachten het jaarboekje 2017-2018 tijdig af te ronden. U vindt het dan ook binnenkort in uw brievenbus, of ontvangt het in de kerk. Janny Bil heeft er een mooie lay-out van gemaakt. Onze scriba Hans Vreeke heeft alle kopij verzameld van de verschillende taakgroepen en de eindredactie gevoerd.

U mist hier de naam van José Baars, die tot deze zomer ook de eindredactie van de Vierpas en van het Koorkerk nieuws in het MKB voerde. Helaas laat haar gezondheid niet toe dat zij deze taak nog langer op zich kan nemen. Haar beperkte energie en een re-integratie traject zijn hier mede debet aan. Vanaf deze plek willen we je van harte bedanken José, voor al het werk dat je hebt gedaan. En je sterkte en alle goeds toe wensen!

Vooralsnog blijft Hans Vreeke de coördinerende taken voor Vierpas en MKB op zich nemen. Dank daarvoor! Alle kopij dus graag voortaan naar hem: jlvreke@gmail.com

Janny Bil zorgt voor de lay-out, en Pieter de Gaay zorgt voor de website. Ook aan hen dank. Wie de taakgroep publiciteit een handje zou kunnen toesteken (zij wachten al langere tijd op versterking) is meer dan welkom. Mocht u daar interesse in hebben en/of er meer over willen weten, neem dan contact op met Hans Vreeke.

Bericht van Christiane Berkvens

Al jaren lang is zij een vertrouwd gezicht als gastvoorganger in de Koorkerk: ds. Christiane Berkvens. Vele keren ging zij bij ons voor, waaronder nog deze zomer in een dienst over de wijsheid als vrouwelijke archetype, in de figuur van Maria en lady Boeddha.

Helaas heeft zij daarna moeten besluiten dat het voorgaan in Middelburg niet meer tot haar mogelijkheden behoort. Ze schreef onderstaande afscheidsgroet, die ik graag aan u doorgeef.

Met daarbij een hartelijke groet van de Koorkerkgemeenschap aan haar. Christiane, namens ons allen zeer veel dank voor alle inspirerende diensten die je hebt geleid, de warme contacten en alle moois dat je ons hebt gebracht uit je rijke en veelzijdige ervaring. We wensen jou alle goeds toe in je nieuwe woonplek in Bilthoven!

Ineke de Feijter

Beste Koorkerk-gangers,

In de Koorkerk voorgaan is altijd een feest. Misschien weet u dat niet maar gastpredikanten vechten zo wat om bij u te mogen preken. De kerkzelf, de sfeer, de uitstekende organisten en vooral de warme gemeente. Ik heb er altijd met groot plezier gepreikt, zoals deze zomer op 30 juli. Ik was van plan dat nog te blijven doen maar moet helaas tot de conclusie komen dat de afstand (drie en een half uur met de trein) te groot is. Mijn energie is jammer genoeg beperkt en daardoor ben ik gedwongen om alleen in de buurt van Bilthoven preekbeurten aan te nemen. Dat betreur ik zeer en ik zal jullie missen. Er zijn bijzondere herinneringen die ik koester: de persoonlijke gesprekken die ik aan het einde van de dienst met sommigen mocht voeren, de lieve kaarten en mails die mij soms verrasten na een dienst, en vooral de dienst gedurende Middelburg volkoren, een paar jaar geleden. Dat was heel bijzonder. Het genodigde koor zong zo mooi en het paste zo naadloos bij de tekst dat de dirigent (u kon hem niet zien maar ik wel vanuit de preekstoel) in tranen was en de koorleden hem er overheen hielpen. Een bijzonder moment dat ik nooit zal vergeten.

Ik groet jullie in verbondenheid.

Het gaat u goed!

Ds Christiane Berkvens-Stevelinck

Jan van Eijcklaan 368

3723BC Bilthoven.

Allemaal de liefste

Over 4 jaar word ik Zestig. Dat klinkt veel ouder dan ik mijzelf beleef.

Want ik weet nog dat ik 4 was..... en mijn 1 jaar oudere zusje stierf. Hoe de waterkoker stoom gaf toen wij gingen slapen. Daarna haar kistje in het kleine kamertje. Mijn zusje die daar lag in haar nachtpontje met roosjes. Ik dacht: "wordt zij weer wakker als ik haar ga kussen, zoals in dat sprookje?"

Want ik weet nog dat ik 56 kilo woog.....en mijn leven aan een zijden draadje hing. Ik was 19, studeerde in Leeuwarden en ik dacht dat zonder insuline een leven met diabetes ook heel goed mogelijk was.

Want ik weet nog van die avond in augustus 1984.....dat ik uit het niets een rouwkaart ging ontwerpen. De volgende dag was mijn 17-jarige broer dood. Hij had zijn nek gebroken op het schoolterrein. Met zijn fiets was hij tegen het melkboerkarretje aangebots.

(Ik wist het niet maar al deze feiten te samen ontkiemden diep in mij een groot verdriet)

Want ik weet nog dat ik 28 jaar geleden.....Chris voor het eerst zag. Lopend door de kerk met zijn twee kinderen. Ik woonde pas in Middelburg en wist niet wie hij was.

Want ik weet nog dat hij JA zei.....en hoe bijzonder, kwetsbaar en kostbaar het was om dat uit zijn weduwnaarsmond te horen.

Want ik weet nog van het verdriet.....om samen geen mensje het leven te kunnen schenken.

Want ik weet nog hoe verantwoordelijk en perfectionistisch ik bezig was.....thuis en op mijn werk.

Want ik weet nog dat ik 38 was.....onze oudste kleinzoon geboren werd en ik oma Riks genoemd mocht worden. Hoe vreemd geweldig dat was. Maar ook hoe verwarrend voor mijn identiteit.

(Ik wist het niet maar door al die feiten raakte ik uitgeput ten gevolge van verdriet en rouw)

Want ik weet nog dat het langzaam tot mij door drong.....dat ik niet meer de emotionele capaciteit bezat om er voor anderen te zijn en om mijn levenstaken naar behoren uit te voeren: Burn-out.

Want ik weet nog van de gedragstherapeut.....gedachten en gevoelens her-in-richten.

Want ik weet nog.....dat ik toen een aanvang maakte om te leren ruimte te maken in hart, geest en tijd voor dat wat zich aandient. Er ontstond een ruimte waarin mijn vader, mijn moeder en ik konden delen in elkaars verdriet.

Mijn ouders wezen mij op het "leren" binnen de Joodse hermeneutiek. Zij zijn op deze wijze gaan leven na het tweede overlijden. De bijbels Hebreeuwse letters, woorden en begripvelden vielen samen met mijn innerlijke ik.

Nu is mijn vader overleden, op 30 juli j.l. In alle openheid hebben wij met elkaar gesproken en gevierd: het leven en de dood.

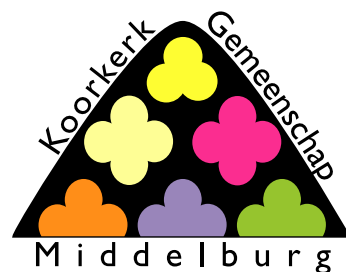
Vanuit de traditie van de vaders leer ik stap-voor-stap de weg van mijn bestemming te gaan. Dat is mij dan ook het Liefste: Het ware leven en de realisatie van mijn mens-zijn zoek ik in de concrete weg die ik in het hier-en-nu te gaan heb. Kiezen voor LEVEN via de weg van SJALOOM.

Riks Lobbezoo-Klaassen

In de volgende 'Allemaal de Liefste' komt Ko Hendrikse aan het woord.

Mandela gemaakt voor mij door mijn moeder: 'Er is een tijd om te huilen. Er is een tijd om te lachen'

Colofon

Koorkerkgemeenschap Middelburg; Predikant:

Ineke de Feijter

Oude Weimerstraat 8

4884 MB Wernhout

tel. 06 – 53268763

Scriba: Hans Vreeke,

e: hans.vreeke@koorkerk.nl

www.middelburgsekerken.nl

RGMZ, secr. Geke Jansen

tel: 06-42362013/0118-578005

e: geke.h.jansen@gmail.com

VVPM secr. Richard Oldenziel

tel. 0115 62 31 47

e: oldenzielfidder@hotmail.com

Coördinerend koster:

Henk Kappers (0118)639420

Organist : Mathieu Meijs

Autodienst Els Koole

Tussen 18.00 uur en 19.00

uur is Els op zaterdagavond

bereikbaar op

tel. 06-19036870

Verhuur kerkgebouw:

Coördinator : Johan Klumpenaar

(0118-635989)

johanklumpenaar@xs4all.nl

Eindredactie Vierpas:

Vacant

Layout Vierpas:

Janny Bil-Goudzwaard

jannybil@zonnet.nl

Doorgeven ziekte,

aanvragen bezoek:

Teus Baars 0118 567747

baarst@live.nl

Rekeningnrs. Koorkerk:

NL52 INGB 0000 218595 t.n.v

VVHM wijkkas Koorkerkge-

meenschap, Serooskerke W

VVHM: NL81 INGB 0000 148233

t.n.v VVHM

RGMZ: NL38 INGB 0000 630321

t.n.v. penningmeester RGMZ

Middelburg